

Leto IX.

V Ljubljani, 16. avgusta 1913.

Štev. 8.

GUY DE MAUPASSANT:

Prijatelja.

(Prevel dr. V. Zupan.)

(Konec.)

Drijetno solnčece jima je grelo hrbet; ničesar nista več slišala; na nič nista več mislila; pozabila sta popolnoma na ostali svet; lovila sta ribe.

A kar naenkrat so se zatresla tla od zamolklega bobnenja, ki je prihajalo kakor izpod zemlje. Kanoni so začeli spet grmeti.

Morissot je obrnil glavo in nad obrežjem, zadaj na levo je opazil veliki obris Valerienske gore, nad katero se je vila bela perjanica, dim izstreljenega smodnika, ki ga je bila ravnokar izbljuvala.

Takoj na to se je vzdignil drugi izbruh dima nad vrh trdnjave; in par trenutkov potem je zagrmel nov strel.

Strelji so sledili drug drugemu, in od trenutka do trenutka je gora bruhala iz sebe svojo smrtonosno sapo, puhala mlečnato bele hlapove, ki so se polagoma dvigali proti mirnemu nebu in tvorili nad njo cel oblak.

Gospod Sauvage je zmignil z ramami: »Že spet začenjajo«, je dejal.

Morissota, ki je skrbno opazoval, kako se vedno in vedno potaplja njegov zamašek, je naenkrat zgrabila jeza miroljubnega moža na té bésneže, ki se tako-le pobijajo in godrnjal je: »Ti ljudje morajo biti resnično brezumni, da se tako-le morijo.«

Gospod Sauvage je odgovoril: »Slabši so od živali.«

In Morissot, ki je ravnokar ujel belico, je izjavil: »In če pomislimo, da bo tako vedno, dokler bodo na svetu vlade.«

Gospod Sauvage ga je prekinil: »Republika bi ne bila nikoli napovedala vojske...«

Morissot mu je segel v besedo: »Pod kralji imamo vojsko s tujino, pod republiko jo imamo pa doma.«

In začela sta mirno rešetati in reševati velika politična vprašanja z zdravim razumom miroljubnih in preprostih mož in se popolnoma strinjala v sodbi, da ljudje ne bodo nikoli svobodni. Mont-Valerien pa je grmel brez prestanka, podirajoč s svojimi kroglijami francoske hiše, uničujoč življenje, končujoč marsikateri sen, marsikatero pričakovano veselje in srečo, odpirajoč v srcih žen, v srcih hčerá, v srcih mater težke rane, ki se ne zacelijo nikdár.

»To je življenje,« je dejal gospod Sauvage.

»Recite rajše, to je smrt,« je odgovoril s smehom Morissot.

Toda stresla sta se vsa prestrašena, kajti začutila sta natanko korake za seboj. In ko sta obrnila svoje poglede, sta zagledala za svojimi rameni štiri možé, štiri velike bradate in oborožene možé, oblečene kakor služabništvo, v livrejah in s ploščatimi čepicami, kako merijo na njiju s puškami ob licu.

Trnka sta jima padla iz rok in odplavala po reki dol. V par trenutkih sta bila ujeta, zvezana, odvlčena proč, vržena v čoln in prepeljana na otok.

In za hišo, ki sta jo imela za čisto zapuščeno, sta zagledala kakih dvajset nemških vojakov. Nekakšen kosmat velikan, ki je kadil iz velike porcelanaste pipe in jahal na stolu kakor na konju, ju je vprašal v izvrstni francoščini: »Torej, gospóda, ali sta imela srečen lov?«

Tedaj je nek vojak položil k častnikovim nogam mrežo, polno rib, ki jo je bil skrbno vzel seboj. Prus se je zasmel:

»No, no, vidim, da ni bilo slabo. Gre pa za nekaj čisto drugega. Poslušajta me in nikar se nič ne vznemirjajta! V mojih očeh sta vidva oba vohuna, poslana, da bi me ogledovala. Ujel sem vaju in vaju ustrelim. Delala sta se kakor bi ribarila, da bi bolje prikrila svoje namere. Padla sta v moje roke, tem slabše za vaju; vojska je vojska. Toda vidva sta šla skozi francoske prednje straže, gotovo vesta za geslo, da se zamoreta vrniti. Povejta mi to geslo, in pomilostim vaju.«

Zahtevajte Molinsko cikorijo

Oba prijatelja sta stala bleda drug ob drugem, roke so se jima nervozno tresle in molčala sta.

Častnik je nadaljeval: »Živa duša tega ne izve nikoli, popolnoma mirno se povrneta nazaj. Skrivnost izgine z vama. Če pa odklonita, bo to vajina smrt in sicer takoj. Izberita!«

Ostala sta, ne da bi se genila, niti ust nista odprla.

Prus, popolnoma miren, je spet govoril iztegnivši roko proti reki:

»Pomislita, da bosta v petih minutah na dnu te vode. V petih minutah! Gotovo imata tudi kaj sorodnikov?«

Mont-Valerien je grmel še vedno. Oba ribiča sta stala pokonci in tiho. Nемеc je dal ukaze v svojem jeziku. Potem se je preselil s svojim stolom v stran, da bi ne bil preblizu ujetnikov; in dvanajst mož se je postavilo na dvajset korakov, s puškami ob nogah.

Častnik je še dejal: »Dam vama še eno minuto, da si premislita, niti dveh sekund ne več.«

Nato se je naglo dvignil, se približal obema Francozoma, vzel Morissota pod pazduho, ga odpeljal nekoliko v stran in mu rekel potihoma: »Hitro, torej tisto geslo? Vaš tovariš ne izve ničesar, delal se bom, kakor bi se mi bila zasmilila.«

Morissot ni odgovoril ničesar. Prus je odpeljal tedaj še gospoda Sauvageja in mu stavil isto vprašanje.

Tudi Sauvage ni izpregovoril besedice.

Spet sta stala drug zraven drugega.

Častnik je dajal povelja. Vojaki so dvignili svoje puške.

Tu je Morissotov pogled padel slučajno na mrežo polno rib, ki je ležala v travi, par korakov od njega stran. Solnčni žarek je padal nanjo in zalesketala se je kopa rib, ki so se še vedno premetavale. In polotila se ga je slabost. Čeprav se je krepko premagoval, vendar so se mu oči napolnile s solzami. Zašepetal je:

»Z Bogom, gospod Sauvage!«

Gospod Sauvage je odgovoril:

»Z Bogom, gospod Morissot!«

Stisnila sta si roko, vse telo pa jima je stresalo nepremagljivo drgetanje.

Častnik je zakričal: »Streljaj!« Vseh dvanajst strelav se je oglasilo kakor eden.

Gospod Sauvage je hipoma padel na obraz. Morissot, ki je bil večji, se je zagugal, se zavrtel in se zvalil preko svojega

prijatelja, z obrazom proti nebu, iz njegove suknje, prestreljene na prsih pa so brizgali curki krvi.

Nemec je dal nova povelja.

Njegovi ljudje so se razpršili in se povrnili z vrvmi in kameni, ki so jih privezali k nogam obeh mrtvih, nato so ju odnesli na breg.

Mont-Valerien ni prenehal grmeti, nad njegovim vrhom se je vzdigovala že cela gora dima.

Dva vojaka sta prijela Morissota za glavo in za noge; prav tako sta dva druga prijela Sauvageja. Obe trupli, na trenutek razkolebani z vso silo, sta zleteli v daljavo, opisali krivo črto, nato pa sta se potopili, stoječ po koncu, v reko, kajti s kameni obtežene noge so padle poprej v vodo.

Voda je brizgnila kvišku, se razpenila, zavalovala, nato pa se je spet umirila, čisto mali valčki pa so bežali k obema bregovoma. Nekoliko krvi je plavalo vrh vode.

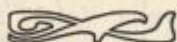
Častnik, ves čas vedrega lica, je rekel polglasno: »Drugo bodo že ribe opravile.«

In šel je proti hiši.

Naenkrat pa je opazil mrežo z ribami v travi. Pobral jo je, pregledal, se nasmehnil in zaklical: »Wilhelm!«

Pritekel je vojak z belim predpasnikom. In Prus mu je vrgel plen obeh ustreljenih in ukazal: »Speci mi takoj te-le male živalce tu, dokler so še žive. To bo izvrstno.«

In kadil je spet dalje iz svoje pipe.

NEPOSTOJ:

Poletni dan.

Cvrčijo črički
v visoki travi,
žgolijo ptički
v zeleni dobravi,
drevesa šumijo . . .
o ljubávi, ljubávi
sladkó melodijo.

NEPOSTOJ:

Jesenska.

Tam v daljavi, tam v daljavi
zvonovi žalostno pojó,
a meni je čudno, meni se zdí,
da me k pogrebu nesó.

Ah, k pogrebu me nesó,
pesmi žalostne pojo,
jaz pa tukaj sam stojim
in bridko jokam, jokam
sam nad sebó.

Zahtevajte cikorijo

A. M. K.:

Josipina Turnogradska.

Njeno življenje in delo.

(Konec.)

Driljubljeno je pisateljici posebno opisovanje prirode, ki gre pogosto v najmanjše malenkosti, n. pr. »Že je temna noč svoje zagrinjalo na zemljico poslala. Žalostni piš se igra z verhi zelenih dreves, ktere le malokdaj mila luna posebrni. S tamnimi oblaki je prepeto celo neizmerno nebo — Enaka tmina prebiva v sercu begajočiga Svatoboja . . .« Ali pa: »Beli dan posebri hrib in dolino. Ljubko sonce posije skoz gosto verhasto drevje. U čistem zraku se strese sto in sto milih glaskov, kateri teko iz gladkih gerlečkov drobnih tičic — ko še zmiraj Svatoboj počiva . . . Bister studenček šumlja izpod skalice sive in se zliva med ljubko dišeče cvetlice.« »In ko se zlato sonce zvečer od zemljice loči in ji k slovesu še milo zarjo po nebu razlije, kmalo vabi mila lunica zadovoljnega Svatoboja k počitku ali dolgo se ne more ločiti od zlatih zvezdic, krasnih lučic, ktere tako ljubeznivo na zemljico kukajo.« — Oporoka Svatoboja se glasi: »Naj nad mojim grobom iste ptičice prepevajo svoje veselinke, ktere so mi v življenju serce hladile, z milo pesmico naj obešajo iste drevesa svoje veje na mojo gomilo, ktere so me u življenju u svojo senco vabile in isti potoček naj šumlja mimo mojega tihega stana.«¹⁾

»Pomladansko jutro je. Krilati prebivavci gostosenčnih borštov pošiljajo svojo milo pesmico v jutrohladni zrak i zbudijo mlado Lenčico iz sladkih sanj. Kmalu krasna devica pred belo hišo svojega očeta stoji. Hladni mili vetriček joj bije u lica okrogle, kterih rudeča boja se meri s krasno zarjo mladega jutra. Njeno živo oko se uzdigne u modro nebo, na kterom tu in tam rahel i tanak oblakec plava ko beli labudek. . . . Kar pozdravi zlato-rumeno sonce snežne kope stermih gorâ, se razlije kakor zlato morje po hribih in ravninah i zabliska se tisuč i tisuč perlic po krasnih ljubko dišečih cvetlicah. Kmalu opira rujno lični obrazek lepe Lenčice merzla vodica žuborečega studenca, ki svoje šumeče pesmice, svoje sreberne biserje spuša čez bele kamničke. Harmonija, ki se proliva u milom žuboru vodice, u migljanju cvetlic u dihanju sapic u koru tic, harmonija, ki veže i družu vse stvari,

¹⁾ »Svatoboj puščavnik« str. 52.

ki se pretaka od mične cvetke do životdatnoga sonca, od svetov do svetov u celoj naravi, Lenčici serce topi u neznanom občutju...«¹⁾

Enako ljubezen do narave vidimo v pesmi »Zmiraj krasna je narava«. Pesem je brez rim in opisuje naravo zjutraj, opoldne, zvečer in v noči. Pesem se deli v štiri oddelke, vsak se konča z besedami: »o prekrasna je narava«.

Jutro.

Zarja rujna se razliva,
čez plavoto čisto neba,
velečastni se snežnici
kopljejo v tresočem zlatu.
In meglice, nježne, lahko,
plavajo po zračnem morji,
kakor ladjice leteče...
Nebom dirno veslajoče,
zlato sonce se pripelje,
iz svetov nam še neznanih...
Po gozdičih i po gajih
zadonijo čudni kori
nježni bistri mili glasi
pevajoči slavo Boga.

Cvetlice, potoček, vse hvali stvarnika.

Leto je. Hudo pripeka
žarko sonce na zemljico,
ki utrudena zdihuje
po dežja hladilnih kapljah

Naenkrat se izza gore prikaže

Siv oblček. Kakor da bi
klicalo ga sonce. Hitro
plava k njemu, i če bliže
bolj strahotna je podoba
kot pošasti grozovite
se ga primejo oblaci,
i v prestrašenem urnem tiru
se drvijo po obnebu...

Nastane nevihta, strela, grom,
toča, ... da se tudi v divjem sporu
kar lepo je — lepo kaže.

Večer.

Solnce plava že za gore,
zadnje svoje svitile žarke
razpošilja čez nebesa
i obliva zemljo z zlatom.

— — —
Kar naenkrat zablíščijo
gore v čarovitem svitu
iz gorečega serca jim
solnce daje plam slovesni.
Skale blede, osneženi
v neba strop kipeči vrhi
se bliščijo v njega žaru,
kakor demanti plameči.

— — —
Dan bleđi in omaguje,
dokler zablíšči v zahodu
mila zvezda, zlatosvitla.

Sledi noč, zima...

Tiha noč zdaj zemljo trudno
je zavila v črno krilo.
Vsa narava v sladkem miru
odpočiva...
Vse je mrtvo. Zima ledna
je poslala dol na zemljo
mirirjadno svojih hčeric,
snežnih zvezdic...

Neizmerno nebo in svetovi migljajoči
gledajo na zemljo. Snežna planjava je,
kakor da bi se biseri po nji utrinjali.

Čudno dvigajo se kope
gor visokih proti nebu
ko duhovi sveti čisti
kteri hrepene gor k Bogu...
Čara takega objeto
mora srce izdihniti:
»Zmiraj krasna je narava«.

¹⁾ »Rožmanova Lenčica« 131.

Zahtevajte Holinsko žitno in sladno kavo!

Jezik v povestih Josipine Turnogradske nam kaže mnogo zanimivega. Seveda je treba pri tiskanih spisih paziti, koliko sta izpremenila urednika Janežič in Razlag. Janežič je bil za čisto slovenščino, Razlag za ilirščino. V »Bčeli« in v »Zori« se jasno kaže ta razlika v vseh spisih, zato je tudi jezik v spisih Josipine Turnogradske po oblikah drugačen v »Bčeli«, drugačen v »Zori«. V zadnjih spisih se vidi, da je pisateljica študirala »Metriko proze« in da je hotela spraviti ritem v prozo. Slovenska proza takrat še ni imela svojega sloga, niti svojih vzorov. Vsak je pisal po svoje. Splošno se na slog ni mislilo. Turnogradska je bila menda prva, ki je hotela v tem podati nekaj vzornega. Na to misel jo je privedlo morebiti znanje jezikov. Že iz prvega začetka vidimo, da posvečuje jeziku posebno skrb. In značilno je, da najdemo v njenih spisih tako pogosto stavke, ki spominjajo na Prešernov »Krst«. Prešeren ji je bil prvi vzor — pozneje so uplivali drugi zgledi. N. pr. Veronika to slišati . . ., tudi ni mogla upati (prim. Prešeren: To videt', mladenič se Urški približa). »Na tleh leže najmočnejši stebri slavjanstva« (Svatoboj str. 58). (Prešeren: Na tleh leže slovenstva stebri stari). »Saj je pripravljen zadnjo srago svoje kervi za tebe preliti . . .« (Izdajstvo in sprava str. 68). (Prešeren: dokler ni zadnja sraga kervi prelita . . .) Beg Svatoboja spominja na beg Črtomira: »In kakor, da bi se same nebesa take ljubezni in sprave veselile se naenkrat oblaki ločijo in veličastno sonce na nju zasije« (Izdajstvo in sprava str. 68) spominja na spravo v Krstu: »Izmed oblakov solnce zdaj zasije« i. t. d. »Strašni boj je bil — bilo je mesarsko klanje« (Izdajstvo in sprava 67). Enako: »In ko bleda luna tisti večer izmed tamnih oblakov stopi, obsije okoli 20000 Turkov«, spominja na enak prizor po boju ob Ajdovem Gradcu . . . Tudi prizor slovesa v »Rožmanovi Lenčici«, ki se vrši na Bledu, spominja na »Krst«. Na Prešerna spominja tudi opisovanje narave in posamezni izrazi.

Slog v spisih Josipine Turnogradske je že s prvega početka jedernat. Stavki so kratki, odrezani. Zelo ljubi pisateljica razna epiteta, katerih mrgoli; rada rabi deminutiva (posebno v Svatoboju) kar skoraj kazi celo sliko. Njeni spisi-so sploh nekake miniaturre, zato skuša tudi v jeziku izražati drobnost slike. Pozneje pa zapazimo njene poskuse, da imej tudi proza svojo metriko. N. pr. v Tverdislavu čitamo tale odstavek (str. 116): »Kakor spomladi na verhu snežnika odcepi se krogla kristalnega snega, in u doline

Zahtevajte Zvezdno cikorijo!

valeče se primejo u vsakom hipu nove sestrice, da zmiraj večja zmiraj silnejša valina dere navzdol, dok da bobneči plaz u dolino prikruši pokopaje u grob ledeni imetje seljanov, življenje ljudij: tako je ljudstvo zdivjano, kteroga množica se u vsakom trenutju naraša«. Ali se ne zdi čitatelju kakor da bi čital heksametre? Vidi se, da so besede nalašč izbrane in sestavljene v ritem, da bi izražale naval množice. Takih mest najdemo v zadnjih spisih več in se vidi iz njih, kako si je pisateljica predstavljala »metriko proze«. Vpliv Koseskega!

Po svojih oblikah slovenska slovnica takrat še ni bila čista in stalna, zato vidimo v jeziku Josipine Turnogradske vse sočasne slovniške napake: gošava, terdoserčen, smert, clo, celiga, i. t. d. Tudi v tem je razlika med spisi v »Bčeli« in med spisi v »Zori«, kajti v »Zori« najdemo že štajersko-hrvaške-ilirske oblike, mogočnoga, osvęta, jednom, černoj i. t. d. Tudi slovank ne manjka, dasi so morebiti delo urednika — in ne pisateljice. Značilen je za ta razvoj zaimek: ta, ta, to. S početka najdemo ti namesto ta, ker se je menda čudno zdelo, da je za moški in ženski spol: ta. Zato najdemo ti človek, pozneje pa prevlada hrvatski: »t aj«. Vkljub temu, da je imela takrat na jezik ilirska struja močen upliv in da je tudi Turnogradska imela Ilirce najprej za učitelje pozneje za prijatelje, je vendar skušala pisati v čisto narodnem jeziku. Njeni rokopisi bodo to vprašanje natančneje pojasnili.

Umetnost Josipine Turnogradske je nežna, [priprosta, tu in tam otročje naivna. Vendar iz vsega odmeva resna globoka misel, ki kaže idealno mišljenje pisateljice.

IV.

Konec — Pomen — Glasovi o Turnogradski v drugih narodih — Glasovi o Turnogradski v poznejši dobi. — Oznanjevalka pomladi, ki se prikaže in izgine, ko se začno pomladanski viharji.

Pomen Josipine Turnogradske v slovenski literaturi ni bil posebno velik; ustvarila je premalo; ne moremo reči, da je uplivala, dasi je dala lep zgled. Presojali so jo različno. Presojati pa se more in mora človeka ne le po tem, kar je na papirju, ampak tudi, kar je v srcu. Da bi jo bili kdaj precenjevali se ne more reči. Prav ocenjena pa še dosedaj ni bila in ne more biti, dokler ni izdana vsa zapuščina; tam se pokaže nje cena.

Zahtevajte Holinsko cikorijo!

V začetku so bili Slovenci pozorni na svojo pisateljico in tudi drugod so pisali o nji. »Slov. Bčela« prinaša v junijski številki 1851. sledečo opombo:

»Slavnoznani spisatelj in domorodec na Vogerskem Slovenskem gosp. M. J. Hurban izdaja »Slovenske Pomladi« mesečni beletristični časopis. U 4. svezku tega časopisa hvalno spominja članek »Slavjanski mučenik«, ki ga je »Slov. Bčela« donesla 1. maja 1851. in u katerem je žalostna smert Vilka Šuleka, mladega Slovaka popisana«. Na koncu svojega sestavka pravi gosp. Hurban: Izrečenu naš globoki poklon, poln hvaležnosti, poln hvale in spoštovanja k žlahtnej dami, ker je tam na delekom jugu ljubeznivo spomenula u serdču milostnom brata od severja Tatranskega — mučenega zavolj vernosti k svojemu cesarju, zavolj ljubezni do svojega naroda, do nesrečne matere Slave. — Tako se tudi tam pri slavjanskih bratih pod Tatrami razlega hvala in slava slovenske pisateljice naše žlahtne Josipine Turnogradske...

»Zora« leta 1853. prinaša ruski članek, ki ga je prinesla »Sjevernaja Pčela« (izh. v Petrogradu) v 66 šte. dne 21. ožujka 1852. o almanahu Zori iz l. 1852. Tam piše poročevalec (menda iz Gradca): V številu prozaičnih spisov, ki so v almanahu, najdemo povest o tem, kako je sv. Metod izpreobrnil k krščanstvu Borisa, carja bolgarskega... to povest je napisala mlada deklica Josefina Urbančič iz Turnograda v Krajini. Krasna deklica pravijo izdajateljji »Zore«, je vzgojena od matere v družinskih stvareh, toda pri njeni izobrazbi niso pozabili razviti darov, ki krasi ženski um tudi v družabnem življenju. Njena evropska izobrazba je ni odtrgala od njene narodnosti in dasi čisla tuje literature, piše v narodnem jeziku. Ta pojav je redek v tem kraju, zato je razumljivo, da izdajateljji almanaha, ko opozarjajo na njo čitatelje, opominjajo tudi na druge mlade slovanske pisateljice. Ena iz njih, 14 letna deklica, pod imenom Ljudmila pošilja s Štajerskega sestavke v list »Slovanska Bčela«...

Tako se je torej pisalo takrat pri nas in drugod. Pozneje je bila Josipina Turnogradska popolnoma pozabljena, ker so takoj po njeni smrti nastopili Levstik, Stritar, Jenko in cela takozvana Glasnikova šola. To je bila nova velika pomlad slovenske literature; Josipina je bila le pomladanska cvetka, ki se je prikazala iz zemlje pri prvih solnčnih žarkih — in je izginila, ko so se začeli prvi pomladanski viharji. Oznanjala je pomlad, ki je sledila.

Znaki telesne utrujenosti.

Niti športniki ne poznajo znakov telesne izmučenosti po težkih naporih in si s prenapenjanjem svojih sil veliko škodujejo. Navadno mislijo ljudje, da se lahko toliko časa brez škode napenjajo, dokler lahko tisto vajo n. pr. vožnjo s kolesom, veslanje, tek, plavanje itd. izvršujejo, ne da bi čutili slabost in bolečine v mišicah. To je pa velika zmeta, posebno pri kulturnem človeku, kjer so različni organi tudi različno dobro razviti. Mišičevje na telesu je še najlažje umetno ukrepiti in ga razvijati še naprej, zato dobe športniki in telovadci prav lahko vztrajno, krepko muskulaturo — ne dobé pa, da navedemo le ta slučaj — tej muskulaturi primerneга, vztrajneга srcá. Pri njih se utrují srcé veliko prej, nego muskulatúra. Če tirajo torej taki ljudje svoje vaje do popolne utrujenosti rók in nóg, so s tem svoje mišice utrudili, srcé pa preutrudili in presilili. Če se to ponavlja, ima to za srcé zelo slabe posledice. — Tudi najbolj trenirani športnik mora skrbno paziti na delovanje srca in pljuč. Če začne žila zelo hitro biti n. pr. 120-krat v minuti, ali če postane slaba, nepravilna, sunkovita, je treba takoj prenehati z vajo, dokler ne doseže spet normalne hitrosti (70 do 80 udarcev v minuti). Tudi prehitro dihanje je treba regulirati, tako, da pride kakih 18 mirnih, srednje globokih dihljajev na minuto. —

V veliki zmoti se nahaja tisti, kdor méni, da je močno muskulozno telo že znamenje zdravja in odporne sile. Mišice same na sebi imajo z zdravjem kaj malo opraviti, čeprav se ne da tajiti, da bi marsikdo moral imeti nekoliko boljše muskulaturo. Naše zdravje pa je odvisno od dobrega stanja našega celega telesa, predvsem dihalnih in prebavljalnih organov in onih krvnega obtoka. Mišičasti atleti niso navadno nič bolj zdravi od slabičev — ker ravno svoji muskulaturi zaupajo več dela nego ga prenesejo njihovi drugi organi n. pr. ravno srcé. Prvi znaki škodljivih posledic so: nabiranje maščobe in nadušljivost, ki jih opažamo posebno pri rokoborcih in dvigalcih težkih ročk.

NEPOSTOJ:

Ob morju.

Ob morju, ob večnem morju
sva skupaj hodila,
ob morju, ob večnem morju
sva se ljubila.

Mar južnega bila nebá,
neskončnega bila morjá
je tajna oblást?
Kot orkán nebrzdan

je vstala strast,
oči je zagrnil
oblák temán
in žgoč,
molčala je noč.

Ob morju, ob večnem morju
sva skupaj hodila,
ob morju, ob večnem morju
sva se ljubila.

LISTEK.

Surovo maslo ohranimo sveže in okusno, ako ga ne izpostavimo dalj časa niti dnevni niti umetni svetlobi. Surovo maslo je treba hraniti vedno le v temnem prostoru, n. pr. v omari, ki pa mora biti zračna in ne sme imeti kakšnih drugih jedi, in sicer naj bo maslo pokrito. Pa tudi na mizi in sicer če ga rabimo, naj bo surovo maslo vedno pokrito. Če ga pustimo prosto stati, dobi kmalu oduren, zoprni okus. Ker sreblje surovo maslo rado druge okuse váse, je dobro, če ga imamo spravljenega v porcelanastih ali steklenih puščicah s pokrovom; najbolje se drži pod pokrovom rdeče ali rumene barve, pri drugih barvah postane hitreje žaltavo. Tudi pred petrolejsko, plinovo in električno svetlobo varujmo surovo masló.

Par pomočkov pri opeklinah. Vsaka gospodinja bi morala imeti v svoji domači lekarni tudi sredstva za opeklino, ki olajšajo bolečine in ozdravijo rano. Pri lažjih opeklinah, kjer ni koža tako sežgana, da bi se videlo čisto meso, vpliva zelo olajševalno n. pr. krompirjeva moka. Še boljše učinkujejo t. zv. liniment za opeklino, ki sestoji iz enakih delov apnene vode in lanenega olja. To zmes napravi za majhen denar vsak lekarnar ali drogist. Pred uporabo je treba tekočino dobro stresti in pomešati. — Lekarne imajo tudi še gotove obveze za opeklino z bizmutom. Par takih obvez naj bi za vse slučaje bilo vedno doma.

Mazilo za razpokane roke. Vzemi eno žlico medu, dve žlici ovsene moke, kakor jajce velik kos svinjske masti, dva rumenjaka in malo rožne vode. Vse to dobro zmešaj in premesi, da nastane voljno mazilo; namaži si z njim zvečer roke, ko si jih poprej umila v gorki vodi. Dobro je tudi roke parkrat na dan nadrgniti s citronovim sokom. To sicer malo peče, a pomaga.

Posode iz steklenine (emajla), kjer se je nabralo že dosti nesnage, ki jo je težko spraviti proč, čistimo najbolje s petrolejem, s katerim jih odrgnemo. To sredstvo emajlu prav nič ne škoduje. — Lijake v kuhinjah, ki so že vsi umazani in mastni, je tudi dobro semtertje osnažiti s petrolejem.

Klobase pečenice postanejo posebno okusne in ne počijo, če jih pomočimo, predno jih damo peč, za par trenutkov v vrelo vodo in jih potem spečemo brez masti v ponvi. Tudi bifteki postanejo zelo sočni in okusni, če jih pomočimo prej v vrelo vodo, predno jih pečemo v vrelem surovem maslu.

Madeže od sadja odpravimo najbolje iz belih in svetlih tkanin z žveplanjem. Madež pomočimo dobro z vodo, tkanino nam drži kdo dobro napeto, mi pa držimo pod njo prižgano žveplenko tako, da pridejo žveplene pare na madeže. Če madež ni še čisto izginil, namočimo še enkrat in žveplamo nanovo.

Madeže od rje odpravimo z nikelnastih predmetov, če jih najprej pustimo več dni stati namazane z mastjo ali oljem, potem pa navlažimo kos blagá v amonijaku (salmijakovcu) in predmete dobro odrgnemo, oplaknemo in posušimo.

Med napravimo spet svetlo in čisto, če vlijemo nanjo salmijakovca in jo dobro okrtamo. Nato jo umijemo z vodo in odrgnemo do suhega.

Zakaj se je slovenskim gospodinjam priljubila Kolinska kavina primes tako zelo, ni težko uganiti. Predvsem zato, ker je res izvrstno blago, najboljši kavini pridatek. Vse gospodinje so v tem enega mnenja. Vse hvallijo Kolinsko kavno primes, ker daje kavi izvrsten okus, prijeten vonj in lepo barvo. Rade pa imajo slovenske gospodinje Kolinsko kavno primes tudi zato, ker je pristno domače blago. In slovenske gospodinje so toliko narodno zavedne, da vedno dajejo prednost domačemu izdelku. Ravnozar je prejela naša »Družba sv. Cirila in Metoda« od Kolinske tovarne spet znatni znesek 1000 K za primes, prodano v korist naši šolski družbi. Dolžnost vsake narodno zavedne slovenske gospodinje je, da kupuje samo Kolinsko kavno primes!

Današnja moda zahteva

brezpogojno, da se
obleka zanesljivo in
: gladko zapenja. :

Koh-i-noor zaklopniki

so kar najbolj ploski in drže
pri vsakršnem gibanju telesa trdno; elastično pero omogo-
čuje, da se obleka lahko, toda nikdar sama ne odpenja.

Edino najvišja odlikovanja!

Dragocena darila!

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Delniška glavnica 8.000.000 K.

Stritarjeva ulica št. 2

Rezervni fondi okroglo 1.000.000 K.

Podružnice v Spletju, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju
in agencija v Gradežu.

Sprejema vloge na knjižice
in na tokoči račun ter jih obre-
stuje od dne vloge po čistih

4 ³/₄ %

Priporoča promese Tiskih srečk
:: Glavni dobiček 180.000 K. ::

Josip Glup

v Ljubljani, na Starem trgu
priporoča

svojo veliko zalogo
narejenih oblek.

Dobro blago. Nizke cene.

„Adrija“

Drogerija. * Fotomanufaktura.

B. Čvančara, Ljubljana, Šelenburgova ulica
ima v zalogi

priznana izborna sredstva
za negovanje kože.

Cvetlični sneg.

Različna toaletna mila, parfumi i. t. d.

≡ Špedicija in komisija ≡

„BALKAN“

Podružnica: Ljubljana, Dunaj. cesta 33
v „Prvem ljubljanskem javnem skladišču“.

Centrala v Trstu.

== Prevažanje blaga in pohištva. ==

Selitve s patent. selitvenimi vozovi

Skladišče. na vse strani. Zacarinanje.

Zmerne cene!

Točno in solidno!

Slovenske ❁ **Skrbite**
gospodinje! *za dobro čtivo*
svoji rodbini!

Naročite torej „Slovenski Ilustrovani Tednik“,
ki je najbolj zanimiv in zabaven slovenski časopis.
Izhaja v Ljubljani in stane četrtletno le 2 K.

Resna ženitev. Državni uradnik,
 star 30 let, v nekem narodno
 ogroženem kraju na Štajerskem, se želi poročiti z
 gospodično ali mlado vdovo, najraje trgovko ali go-
 stilničarko z nekaj tisoči premoženja. Tozadevne po-
 nudbe s sliko in označbo dote se prosi nasloviti pod
 šifro »Slovenec« do 1. sept. t. l. na »Prvo anončno
 pisarno« v Ljubljani. — Stroga tajnost je zajamčena.

Višjega štab. zdravnika in fizika dr. Schmidta znamenito

olje za sluh

odstrani hitro in temeljito nastalo gluhosto, tečenje iz ušes,
 šumenje po ušesih in naglušnost, tudi ako je že zastarano.

Steklenica stane 4 K z navodilom o uporabi.

Dobiva se samo v lekarni na Novem trgu v Celovcu.

Redka prilika!

Neka tovarna, ki je trpela vsled povodnji, mi je poverila razprodajo
 rešenega blaga, več tisoč kosov krasnih, gorkih

flanelastih odej

najnovejših vzorcev in lepih barv. Vodni madeži se komaj poznajo. Odeje
 so primerne za vsako gospodinjstvo. Dolžina 190 cm, širina 135 cm. Raz-
 pošiljam po povzetju in sicer: **3 lepe flanelaste odeje modnih barv**
in vzorcev za 9 K, 4 odeje (konjske) za 10 K. — Kdor bere to po-
 nudbo, naj takoj naroči — in ne bo se kesal.

M. BEKERA, Nachod (Češko).

Knjigarna L. Schwentner

v Ljubljani, Prešernova ulica šte. 3

**Neobhodno potrebni
knjigi za slovenske
gospodinje!**

Priporoča slovenskim gospodinjam sledeči knjigi:

Dobra gospodinja.

Spisala Minka Govekarjeva.

V tej knjigi najde s časom napredujoča gospodinja vse, česar potrebuje. Obsega navodila, po katerih je ženi in materi skrbeti za duševni in telesni blagor svoj, svojih otrok in svoje družine. Pisateljica označuje tudi stališče žene v prečem protialkoholiskem vprašanju in že upošteva celo naše najnovejše gospodarsko vprašanje o prometu s tujci. Skratka: Gospodinja, ki se bo ravnala po tej knjigi, postane v resnici trdna opora naše narodnosti.

Cena elegantno vezani knjigi K 2.80, po pošti K 3.—.

Dobra kuharica.

Spisala Minka Vasiž-Govekarjeva.

Drugi, pomnožen natis.

Obsega na 576 straneh 1327 receptov za pripravljanje najokusnejših jedi domače in tuje kuhe, ima 8 fino koloriranih tabel in je trdno in elegantno v platno vezana, zadošča torej zahtevam in potrebam tudi najfinejše kuharice.

Priznana najboljša kuharska knjiga.

Slovenke, kupujte jo in kuhajte po njenih navodilih, in ne bodete se kesale!

Cena K 6.—, po pošti K 6.55.

**Cefire
1913****Ne smete pozabiti,**

da dobro in pristno barvno blago vsakdo direktno pri izdelovaltelju najbolje in poceni kupi.

**Kanafase
1913**

Kdor rabi lanene in bombažaste kanafase, cefire, rjuhe, damaste, batiste, svilo, atlase, blago za dame in gospode, platno, brisače in druge tkanine, naj se obrne na znano krščansko trdko

Jaroslav Marek ročna tkalnica šte. 70.

v Bistrem pri Novem mestu ob Met. Česko.

Vzorci se pošiljajo zastonj in poštnine prosto.

V zalogi imam tudi veliko množino ostankov cefira, delena, kanafasa itd. in razpošiljam v zavojih po 40 m za 16 K, prve vrste za 20 K, najfinejše vrste za 25 K franko po povzetju. — Od ostankov se vzorci ne pošiljajo. — Srajce za gospode iz cefira in oksforda 1 komad po K 1.80, 2.20, 2.60, 3.—, 4.—, in 4.50. — Odjemalcem najmanj 6 srajce pošljem poštnine prosto. — Pri naročilih zadošča navedba širine vratu. — Dopisuje se slovensko.

V enem letu nad 300 priznalnic od Slovencev.

Schneider & Verovšek Ljubljana, Dunajska c. 16

trgovina železnino na debelo in na drobno

priporoča svojo bogato in novo urejeno zalogo kuhinjske opreme kakor: litomajirano posodo in emajlirano pločevinasto posodo najboljše kakovosti z znamko »Superior« pod jamstvom, kuhinjsko orodje, železne in medene postelje, železne umivalnike prav čedno izdelane, blagajne in sploh vse, kar se rabi v hiši in kuhinji, dobi vsaka gospodinja v veliki izbiri in v najboljši kakovosti. — Zmerne cene!

Alozij Vodnik
kamnoseška industrija
Ljubljana

Splošni kamenarski proizvodi

Krasne plošče za pohištva

iz 30 vrst svetovnih marmorjev

Edina

je

najokusnejši

in edino

pristni slovenski izdelek